

Počítače a algoritimizácia

Prepojovací podsystem počítača

Prednášajúci:

doc. Ing. Anna Jadlovská, PhD.

doc. Ing. Ján Jadlovský, CSc.

Zbernicový systém

Komunikáciu medzi jednotlivými komponentmi zapojenými na základnej doske zabezpečujú zbernice. Tvoria dôležitú časť komunikácie (zväzok vodičov, ktorými sa prenášajú údaje).

Zbernica je medzi procesorom, OP, grafickou kartou a V/V zariadeniami.

V PC je niekoľko zberníc, ktoré tvoria hierarchickú štruktúru. Priepustnosť zbernice je ovplyvnená zariadeniami, ktoré sú na ňu pripojené. Vzájomné prepojenie medzi zbernicami je zabezpečené odpovedajúcou **riadiacou čipovou sadou**.

Rozdelenie zberníc

FSB - procesorová, resp. systémová zbernica je najrýchlejšia zbernica, pomocou ktorej komunikuje μP a čipová sada základnej dosky.

Pamäťová zbernica - rýchla zbernica, ktorá sa používa na komunikáciu medzi μP a OP.

AGP - grafická zbernica je využívaná len grafickými kartami. Je to špeciálna verzia PCI zbernice určená len pre prenos informácií z/do grafickej karty.

PCI zbernica (Peripheral Component Interconnect) je univerzálna zbernica, ktorá sa využíva na komunikáciu s rozširujúcimi kartami (sieťová karta, zvuková karta, ...).

Rozdelenie zberníc

ISA zbernica (Industry Standart Architecture) je najpomalšia zbernica (prvý krát v návrhu PC AT). Postupne je nahrádzaná PCI zbernicou.

PCI Express je špeciálna verzia PCI zbernice, ktorá sa využíva na sériový prenos údajov.

Kvalitatívnu stránku zberníc určuje rýchlosť a veľkosť prenášaných údajov (8,16,32,64 bitov).

Z toho pohľadu môžeme delenie zberníc doplniť:

- ISA – 8,16 bitová zbernica, rýchlosť 8,33 MHz
- PCI – 32 bitová zb. – 33 MHz, 64 bitová – 66 MHz
- AGP – 32 bitová zb. – 66 MHz
- Procesorová a pamäťová zbernica – ich veľkosť a rýchlosť je daná vnútornou konštrukciou procesora

Pripojenie zariadení k zberniciam

Zariadenia pripojené ku zberniciam využívajú na komunikáciu systémové zdroje (prerušenia, kanály priameho prístupu do OP, adresy V/V portov).

Prerušenia používajú hardvérové komponenty na oznamovanie požiadavky prenosu informácie po zbernici.

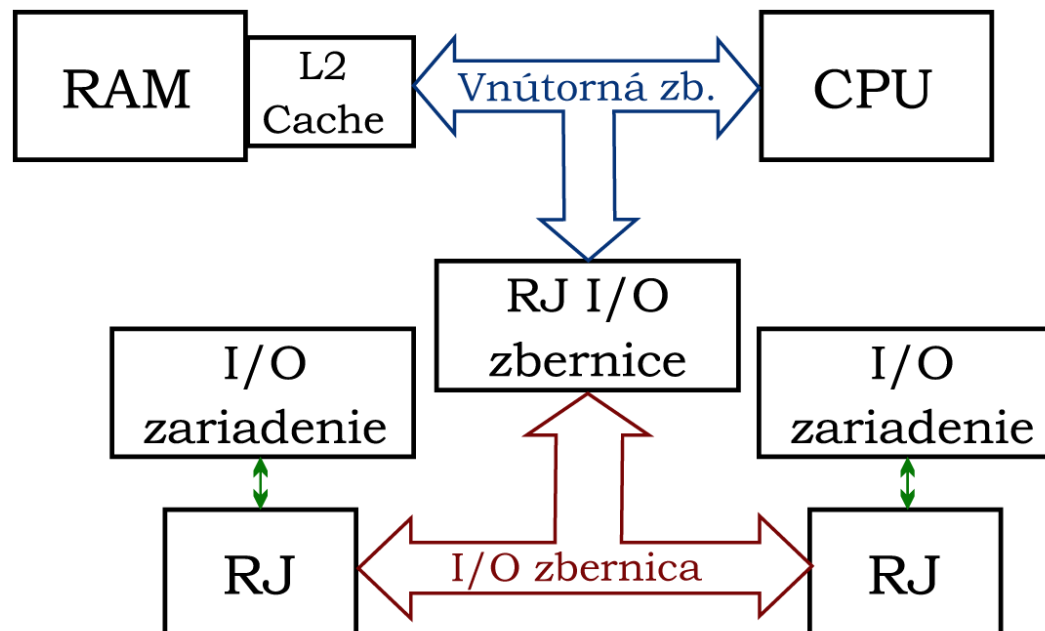
DMA je špeciálny kanál, kt. komunikujú zariadenia a posielajú/prijímajú informácie do/z operačnej pamäte.

Adresy V/V portov – sú špeciálne miesta v OP PC pomocou ktorých komunikuje príslušný softvér s hardvérom.

Pre uľahčenie pripájania a správnej komunikácie periférií po zberniciach bol vyvinutý systém **Plug and Play**. Ide o systém, ktorý na základe informácií uložených v príslušnom HW zariadení mu prideli požadované systémové zdroje (podpora PnP nie len na úrovni HW ale aj BIOSu a OS).

Vnútorne a vonkajšie zbernice

Tradične boli v počítačoch typu PC I/O zbernice odvodené z vnútornej zbernice počítača (FSB – Front Side Bus) pomocou špeciálnych riadiacich jednotiek zberníc (viď na obr.).

obr. Schéma architektúry zberníc v PC

Vnútorne a vonkajšie zbernice

V súčasnosti sú I/O zbernice rovnocenné s vnútornou (systémovou) zbernicou. Každá z nich je realizovaná prostredníctvom špeciálnej RJ (súčasť čipovej sady), ktorá kontroluje dodržovanie pravidiel signálov na zbernici.

Po μP 80486DX2 boli hodiny systémovej zbernice rovnako rýchle ako procesor.

Od μP 80486DX2 pracuje procesor na omnoho vyšších frekvenciách než zbernica.

Zbernice v moderných PC

V moderných PC sa stretávame s nasledujúcimi zbernicami:

- a) ISA (Industry Standard Architecture)
- b) PCI (Peripheral Component Interconnect)
- c) AGP (Accelerated Graphics Port)
- d) USB (Universal Serial Bus)

a) **ISA zbernica** je najstaršia zbernica. Šírka dátovej časti je 16 bitov, maximálna prenosová rýchlosť 8 MB/s. Vnútorne sa používa na pripojenie klávesnice, disketovej mechaniky a vytvorenie štandardného sériového a paralelného rozhrania PC. Vonkajšiu tvár ISA tvoria rozširujúce konektory na základnej doske pre pripojenie RJ periférnych zariadení (nízka rýchlosť, nulová inteligencia - náhrada zbernicou USB a moderné čipové sady ju neobsahujú).

Zbernice v moderných PC

b) **PCI zbernica** je štandard pre pripojenie diskov, sieťových adaptérov a ďalších zariadení, ktoré vyžadujú veľký objem prenášaných dát. Šírka dátovej časti je 32 bitov, frekvencia hodín 33 MHz, max (teoretická) prenosová rýchlosť je 132 MB/s.

Zbernica je charakteristická tým, že adresná a dátová časť je multiplexovaná, t. j. tvorená rovnakými vodičmi a význam signálov sa líši podľa kontextu. Inteligencia zb. umožňuje technológiu Plug and Play.

Zbernica PCI Express má nahradiť PCI a AGP a priniesť ďalšie zvýšenie prenosovej rýchlosti a zjednotenie I/O zberníc v PC.

Zbernice v moderných PC

c) **AGP zbernica** je štandard pre pripojenie grafických adaptérov (RJ displeja). Jej úlohou je uvoľniť zbernicu PCI od prenášania veľkého množstva grafických dát.

Prenosová rýchlosť AGP je 2 GB/s.

d) **USB** je novší štandard pre pripojenie externých zariadení (prenosová rýchlosť je 40 MB/s). Umožňuje pripojenie klávesnice, myši, externých elektronických diskov a pod.

Uvedené zbernice sú realizované pomocou čipovej sady.